

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STV102
vt 2005
Handledare: Anders Uhlin

Palestinsk terrorism under Osloprocessen

Natalie Akhtarzand 820731
Josephine Elofs 830522

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Metod och material	3
2	Historia	4
2.1	Upptakten till Osloavtalet	5
2.2	Osloavtalet	6
3	Terrorism	7
3.1	Fatah/PLO	7
3.2	Hamas	8
3.3	Palestinska Islamistiska Jihad	8
4	Teorier	9
4.1	Spoiler-teori	9
4.2	Humanization of terrorism	10
4.3	Dealing with terrorists	11
4.4	Two-faced Yassir	12
5	Analys	14
5.1	Del 1 - PLO som terroristorganisation	14
5.2	Del 2 - PLO som samarbetspartner	15
6	Slutsats	18
7	Källförteckning	21
7.1	Tryckta källor	21
7.2	Litteratur	21

1. Inledning

Konflikten mellan Israel och Palestina är en långt utdragen konflikt som pågått mer eller mindre under hela förra seklet. När så israeler och palestinier började ingå samtal i början av 1990-talet så spred sig optimismen om att äntligen kunna lösa den utdragna konflikten.

Osloprocessen påbörjades 1993 och ledde fram till ett av de första fredsavtalen mellan israeler och palestinier någonsin. I och med att Oslo-avtalet undertecknades och världen fick bevittna, det idag historiska handslaget mellan Yassir Arafat och Yitzak Rabin, utanför Vita Huset verkade freden i Mellanöstern inte längre helt utom räckhåll. Efter år av konflikter kunde parterna komma överens om principer, i DOP¹, som skulle kunna komma att leda till en permanent fred. Ockupationen av delar av de palestinska områdena upphörde och den palestinska myndigheten tog över styret. Samarbete startade på många områden mellan israeler och palestinier och handelsutbytet ökade dramatiskt. Trots en lovande början så resulterade Osloavtalet endast i sju relativt lugna år, sedan tog det ett drastiskt stopp i och med Al-Aqsa intifadans utbrott sommaren 2000. Det finns säkert många orsaker till att fredsprocessen gick i stöpet, en av dem kan tänkas vara de många terrordåden utförda av spoilergrupper. Dessutom innebar de stora svårigheter för Israel och Palestina, att under press från så väl det egna folket som från omvärlden, hantera terroristerna.

1.1 Syfte och frågeställning

Vi ämnar med den här uppsatsen undersöka hur man behandlade de olika spoilergrupperna innan, efter men framförallt under tiden för Osloavtalet. Vilken väg valde den politiska ledningen att gå för att försöka stävja våldet? Tyngdpunkten kommer att ligga på vilka konsekvenser för fredsprocessen som Israels hantering av den palestinska terrorismen resulterade i. Med tanke på att vi idag vet hur fredsprocessen slutade så kan vi anta att en del av förklaringen till att processen bröt samman kan finnas i hanteringen av terrorismen. Syftet med denna avhandling är alltså att vi skall utröna vilken roll de olika konfliktlösningsmetoderna, från Israels sida, kan ha spelat för utgången av fredsprocessen. Anledningen till att vi valt att analysera detta fenomen från just den israeliska sidan är att det var Israel som var den starkare parten vilket gjorde att de i större utsträckning hade möjlighet att styra fredsprocessen.

Vi har ställt frågan: Vilka konsekvenser för fredsprocessen fick Israels hantering av den palestinska terrorismen?

¹ Declaration of Principles, 13 September, 1993

1.2 Metod och material

Vi kommer främst att använda oss av sekundärmaterial, då främst i form av tidningsartiklar, kurslitteratur och böcker som behandlar detta ämne. För att kunna undersöka vår frågeställning så precist som möjligt har vi valt att avgränsa de material vi samlat in till tidsperioden kring Osloavtalet. Materialet vi har använt oss av behandlar i princip enbart åren 1991 till 2000. Vi är medvetna om att mycket av det material som vi använt oss av kan te sig vinklat åt det pro-israeliska hållet, vilket grundar sig i att majoriteten av det materialet som är publicerat inom just denna specifika fråga är skrivet med pro-israelisk prägel. Vi har dock vår avhandling igenom tagit detta i beaktning och försökt se med kritiska ögon på vårt material.

Vi kommer att utgå från tre teorier som på olika sätt diskuterar vägar att gå för att komma till rätta med terrorism. Fokus kommer att vara på Stedmans spoiler-teorier om hur man ska hantera extremistgrupper under konfliktlösning, där inkludering och exkludering ställs mot varandra. Vi kommer också att beröra Bartolis och Colemans teori som tar upp eliminering av terrorister och samarbete mot spoilers, även Gutierrez tankar kring hur man kan möta hotet från terrorismen kommer att avhandlas. Med dessa teorier som grund ämnar vi göra en teorikonsumerande analys där vi applicerar dessa teorier på det empiriskt material vi samlat in, det vill säga utvecklingarna i Mellanöstern under tiden för Osloavtalet. För att komplettera dessa teorier har vi valt att inkludera en undersökning presenterad i en artikel av Daniel Pipes och Alexander T. Stillman. Undersökningen bygger på 244 offentliga uttalanden gjorda av Yassir Arafat från juli 1994 till juli 1995.

Dessa teorier tillsammans med undersökningen av Pipes och Stillman är våra verktyg som ska leda oss igenom hur fredsprocessen, under 1990 talets början, kom till stånd och sedan hur den under 1999 slutligen gick i graven. Verktygen skall hjälpa oss på så sätt att vi skall kunna utkristallisera de olika vägarna som ledarskapet i Israel valde och samtidigt skall teorierna kunna bistå med att förstå de olika för- och nackdelar metoderna kan ha inneburit.

Efter att vi redogjort för de olika teorierna, och vävt ihop dem med de empiriska fakta i analysen, kommer vi sedan att presentera våra egna slutsatser med vilka vi önskar föra en diskussion kring vilka konsekvenser de olika metoderna som Israel valde fick för fredsprocessen.

2. Historia

Under det första världskriget ockuperades den då turkiska provinsen Palestina av Storbritannien men efter det andra världskriget beslutade FN att det judiska folket var i behov av en egen stat. FN ville att både det judiska folket och araberna skulle dela på den forna provinsen Palestina. FN:s önskan kom till uttryck i resolution 18, i vilket det stipulerades att den judiska staten skulle omfatta 55 procent av landområdet och den palestinska delen skulle bestå av de återstående 45 procenten.²

Den 14 maj 1948 utropades staten Israel. Staten accepterades dock inte av alla utan dagen efter, den 15 maj, invaderades Israel av en rad närliggande stater. Invasionen misslyckades och Israel lyckades kväsa motståndarna, man lyckades även vinna nya landområden. Efter invasionsförsöket så uppgick Israels landyta till närmare 77 procent, av det forna Palestina.³ Parterna lyckades dock 1949 att få till stånd ett vapenstillestånd, men det kom inte att bli långvarigt.

1956 fick freden ett slut mellan Israel och arabstaterna. Araberna lider även denna gång stora förluster, då man förlorar hela Sinaiöknen till Israel. Vilken Israel, efter påtryckningar från USA, får överge 1957.⁴

Redan 1967 bryter, för tredje gången, ett krig ut mellan Israel och arabländerna. För tredje gången står Israel som segrare i det som senare blev känt som Sexdagarskriget. Det är efter detta krig som Israel har lagt hela det landområde som en gång delades mellan araber och judar under sig.

Efter år av förtryck från den styrande eliten i Israel kom palestiniernas tålmod att ta slut. I december 1987 kom till sist det ögonblick som gjorde att palestinierna tog saken i egna händer. Den 8 december körde ett israeliskt militärfordon rakt in i en bilkö. Olyckan kom att kräva ett flertal palestiniers liv. Det spekulerades i att olyckan egentligen kunde ha varit en hämndaktion från israelisk sida, då man höll palestinierna ansvariga för ett tidigare mord på en israel. Efter denna incident började demonstrationer i Gaza, folket ville visa sitt missnöje. Relativt snart urartade dessa demonstrationer till regelrätta kravaller. Detta uppror kom senare att kallas första Intifadan.⁵ Trots att det kan ha funnits intentioner att förhandla mellan de två

² Jönsson, Christer, Internationell politik, 1992, s.19

³ Hunter, Brian, The Statement's Yearbook, 1994, s.805

⁴ Nationalencyklopedin 1992, sid. 630

⁵ Tessler, Mark, A History of the Israeli-Palestinian Conflict s. 677

parterna så var det nu nästintill omöjligt. De var båda låsta i sina positioner. Israel vägrade förhandla med PLO, eftersom man ansåg dem vara en terroristorganisation.⁶

Efter att Intifadan pågått i nästan ett år kommer PLO:s första steg mot en fredlig lösning på konflikten. Mitt i natten den 15 november föds staten Palestina. Det är PLO ledaren Yassir Arafat som vid PNC:s⁷ utropar staten Palestina. Yassir Arafats agerande betonar de gamla kraven på en självbestämmande stat och ett erkännande av omvärlden. Inte långt efter Palestinas tillkomst har 30 länder, världen över, erkänt staten. Dock har de två kanske viktigaste länderna, USA och Israel, valt att inte erkänna den nyfödda staten.⁸

2.1 Upptakten till Osloavtalet

Denna period sträcker sig från 1990 till september 1993. 1989 förkastade den palestinska sidan ett förslag om fria val i de ockuperade områdena, ett val som skulle få fram vem som skulle representera palestinierna i fredsförhandlingarna. Anledningen till att palestinierna inte accepterade det förslaget var att man inte skulle få rösta på PLO, vilka folket såg som sin representant. Efter detta har ett dödläge uppstått och perioden präglas av ett relativt lugn. En bidragande faktor kan vara det faktum att den palestinska befolkningen och PLO öppet stödde Saddams Husseins invasion i Kuwait. Ur en västlig synvinkel var detta ett stort snedsteg.⁹ Organisationen PLO led ett stort bakslag i och med att man gick ut och stödde Irak i Irak-Kuwait kriget, man försvagades kraftigt både ekonomiskt och opinionsmässigt detta på grund av att många arabländer drog in sitt ekonomiska stöd till PLO.¹⁰

Under denna period så svängde den israeliska opinionen. Opinionen gick ifrån att helt förkasta idén om fredsamtal med PLO till att inse att det kanske kan vara den enda utvägen. I december 1988 var ungefär 50 procent av Israels befolkning för förhandlingar med PLO och vid en snarlik undersökning fyra månader senare var ungefär 60 procent för att inleda samtal med PLO dock med förbehållet att de gav upp sin terrorverksamhet. Även politikerna började sakta men säkert inse att en lösning på konflikten kanske bara kunde nås med förhandlingar med PLO.¹¹

För att få ett slut på det dödläge som uppstått och komma ett steg närmare fred så gick president Bush och president Gorbatsjov ihop i en inbjudan till fredsamtal i Madrid mellan Israel och Palestina. Dock lyckades man inte få den israeliska sidan att acceptera PLO som förhandlingspartner utan det löstes genom att en palestinsk-jordansk delegation fick representera Palestina. Fredsförhandlingarna misslyckades dock och man kom egentligen inte fram till någonting och i avslutningstalen skyllde parterna på varandra.¹² När förhandlingarna var över och de båda parterna hade återvänt hem, insåg både företrädarna för Palestina, vid

⁶ Ibid.

⁷ Palestiniernas national råd

⁸ Lundegård, Mats, 1988, Dagens nyheter

⁹ Tessler, Mark, A History of the Israeli-Palestinian Conflict s. 737

¹⁰ Bitte, Hammargren, 1993. Svenska dagbladet

¹¹ Shachar, Nathan, 1988. Dagens nyheter

¹² Edvardsson, Cordelia, 1991. Svenska dagbladet

denna tidpunkt PLO, och representanter för Israel att man verkligen var tvungna att få tillstånd en fredlig lösning på konflikten. Så i början av 1992, inleddes hemliga förhandlingar mellan de båda parterna. Detta kom att bli upptakten till Osloavtalet.

2.2 Osloavtalet

Under 1992 och början av 1993 tog fredsprocessen, efter flera år av stagnering i fredsförhandlingarna, en otrolig fart. Som ovan nämnts så hade hemliga samtal mellan Israel och PLO inletts. Det hela började när Norges biträdande utrikesminister Jan Egeland under en resa i Israel framförde ett erbjudande om att påbörja samtal mellan parterna med norska UD som värd för processen. Följden av detta var en serie om tjugo ”hemliga” möten som genomfördes mellan Yossi Beilin, Israels vice utrikesminister, och Abu Mazen, Arafats andreman.¹³ Till en början visste man inte vad dessa möten under norskt beskydd skulle leda till, men det gick bättre än väntat. Överläggningarna ledde fram till Declaration of Principles, DOP, som undertecknades den 13 september 1993 vid en historisk ceremoni i Vita Huset.¹⁴ Detta var det första stora genombrottet i fredsanssträngningarna mellan araber och israeler och Oslo- processen hade lyckats skapa en överraskande optimism genom ett löfte om fred som snabbt smittade av sig hos de krigströtta folken.

Förhandlingarna gav resultat, den 9 september 1993 undertecknades det preliminära avtalet.¹⁵ Dock hade förhandlingarna inte gått helt friktionsfritt, vid ett flertal tillfällen hade samtalen låst sig. Israel hade varit hård i förhandlingarna och haft tuffa krav. Tillslut gav PLO efter för kraven, vilket kunde bero på det faktum att de var svårt försvagade opinionsmässigt och de var förlamade rent ekonomiskt. Avtalet medförde många åtaganden för de båda parterna. För Israels del betydde det i praktiken att man skulle lämna tillbaka ockuperade områden och för palestiniernas del innebar det att man aktivt skulle ta avstånd från eventuella våldshandlingar och terroråd samt att man skulle stryka de delar i sina stadgar som menar på att Israel skulle utplånas med väpnad kamp. Israel drev också kravet att PLO skulle erkänna Israels rätt att existera inom erkända gränser.

Trots denna optimism över det nyfödda fredsavtalet, så ifrågasattes det om båda parterna skulle kunna komma att uppfylla sina delar av avtalet. Hur denna skepsis var förankrad i verkligheten kom att visa sig senare under processen.

Som tidigare nämnts så undertecknades det preliminära avtalet 9 september, 1993, det slutgiltiga avtalet undertecknades i Washington ungefär en vecka senare. Ceremonin avslutades med det historiska handslaget mellan Yassir Arafat och Yitzhak Rabin.¹⁶ TV-kanalen CNN genomförde efter att avtalet undertecknats en opinions undersökning angående hur folket i de ockuperade områdena ställde sig i förhållande till avtalet. Det visade sig att en majoritet av folket som levde i dessa områden, 65 procent, var för avtalet. Liknade undersökningar hade utförts en tid innan avtalet var påskrivet, då hade opinionen pekat åt det

¹⁴ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s. 12

¹⁵ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s. 14

¹⁵ Edvardsson, Cordelia, 1993. Svenska dagbladet

¹⁶ Henriksson, Karin, 1993. Svenska dagbladet

motsatta hållet, att folket var emot avtalet. Även inom Israels gränser sågs nu ett stöd för avtalet.¹⁷

3. Terrorism

Ordet terror är latin och betyder skräck eller skräckvälde. Det längre ordet terrorism används ofta i en snävare betydelse för att beteckna speciella former av terror, men det råder ingen enighet om vad som egentligen menas med ordet. Om man ser till de drygt hundra definitionerna av begreppet terrorism som gjorts av forskare i modern tid så är det vissa element som oftare än andra lyfts fram som nödvändiga kännetecken hos en terroristhandling. En terroristhandling innebär användande av våld, att den är politisk i sin natur, att den sprider skräck, att den innehåller hot, att den syftar till att uppnå vissa psykologiska effekter och att dess omedelbara offer respektive egentliga målgrupp är skilda åt. Det sist nämnda är väldigt viktigt. Det ska vara klart och tydligt att offren bara används som medium för att kommunicera terroristernas hot till den egentliga målgruppen; en regim, ett parti, en befolkningsgrupp eller ett företag. Detta skiljer också terrorismen från det politiska mordet där attentatören når sitt mål omedelbart i och med att han dödar sitt utvalda offer.¹⁸

För terrorister är det omedelbara offret i sig inte intressant. Offrets död är endast intressant om det främjar det egentliga målet, att injaga skräck i en annan grupp personer som man inte kan komma åt direkt, för vilken offret är en symbol. Terrorismen blir internationell när dåden utförs utanför de gränser som definierar individens eller gruppens ursprungsland eller när medborgare från samma land är mål för aktioner som utförs i ett tredje land.¹⁹ Terrorism karaktäriseras även av det faktum att de som utför terrordåd för att nå maktpositioner ofta befinner sig i ett underläge. Terrorism är alltså den svages form av krigsföring. Att utföra terrordåd är en form av psykologisk krigsföring där man för att få maximal utdelning vill väcka största möjliga uppmärksamhet. Aktioner tar därför ofta plats där det finns uppbåd av journalister och tv-kameror så att man kan få en snabb och omfattande publicitet. Massmedia är på så sätt, vare sig den vill eller inte, en bricka i terroristernas spel. Media kan, som de flesta terroristerna i modern tid är införstådda med, utnyttjas i propagandasyfte och öka trycket på makthavare att ge efter för krav.²⁰

3.1 Fatah/PLO

1956 bildades Fatah eller den palestinska befrielseörelsen av landsflyktiga palestinier som hade som mål att motarbeta "sionistisk kolonisation" och främja utvecklandet av en palestinsk

¹⁷ Tessler, Mark, A History of the Israeli-Palestinian Conflict s. 754

¹⁸ Bauhn, Per, Världens terrorism, 1990, s.2

¹⁹ Svalander, Elmquist, Drömmen om fred, 1997, s.28

²⁰ Bauhn, Per, Världens terrorism, 1990, s. 4

nationell identitet. De första åren hade rörelsen dock ingen förmåga att agera självständigt utan var beroende av arabiska ledare som Nasser, president i Egypten, för att kunna hävda sina intressen. Men efter sexdagarskriget 1967 då arabstaterna på nytt besegrades av Israel, bestämde sig PLO, en paraplyorganisation för olika palestinska grupper, inklusive Fatah, att det var dags att ta saken i egna händer. En rad spektakulära flygplanskapningar följde, dessa tilldrog sig internationell uppmärksamhet. Särskilt attacken mot OS-byn i München 1972, då israeliska idrottsmän tillfångatogs och mördades, visade omvärlden att den palestinska konflikten nådde bortom Mellanöstern. Samtidigt fanns det motsättningar inom PLO. Organisationens ordförande Yassir Arafat ville vara återhållsam med de väpnade insatserna och på så sätt hålla dörren öppen för förhandlingslösningar när det gällde att etablera en oberoende palestinsk stat.²¹ Genom deras kamp för en palestinsk självstyrd stat faller Fatah/PLO in under kategorin för nationalistiska grupper.

3.2 Hamas

Organisationen Hamas kom till i slutet av 1980-talet närmare bestämt 1987, den är alltså årsbarn med den första intifadan. Hamas är en förkortning av *Harakat al-Muqawama al-Islamiyya*,²² vilket i sin tur är en förkortning av ordet motståndsrörelse på arabiska. Organisationen Hamas förekommer frekvent i medias rapporteringar från Israel/Palestina konflikten och allt som oftast förekommer de i samband med självmordsbombningar och andra typer av attentat. Dock är det inte hela organisationen som utför dessa attentat. Rörelsen har en väpnad gren, Izzedn al-Qassem, det är inom denna brigad som dessa våldsdåd utförs, den har ingen kontakt med de övriga delarna av Hamas. Hamas fungerar även som en form av institution med omfattande social verksamhet. I Gaza-remsan har man byggt vägar, skolor, sjukhus och bibliotek.

Hamas har sitt säte i Gazaremsan och i en del områden på Västbanken och för att dessa olika grenar inom Hamas skall kunna verka fritt med alltifrån byggande av sjukhus till de olika attackerna inom Israels gränser, behövs mängder med pengar. Finansieringen kommer från flera olika håll. Iran och Saudiarabien är bland de största bidragsgivarna, de donerar årligen miljontals dollar, men även de privata donationerna uppgår till stora belopp. I likhet med Fatah/PLO så räknas Hamas som en nationalistisk rörelse där betoningen ligger på den framtida palestinska staten.

3.3 Palestinska Islamistiska Jihad

1979 grundades Palestinska Islamistiska Jihad av militanta palestinier i Gaza, inspirerade av kuppen i Iran. Gruppen motsätter sig Israels existens och har som målsättning att ersätta Israel med en muslimsk palestinsk stat genom attacker mot Israelisk militär och civila mål. PIJ verkar mest i Israel, på Västbanken och i Gazaremsan, men styrs från ledare som befinner sig i Syrien, såväl som i andra delar av Mellanöstern. Organisationen sponsras ekonomiskt av

²¹ Kumm, Wallin och Dahlholm, *Terrorismens historia*, 1997, s. 2

²² Iver, på arabiska

Iran och får viss hjälp vad gäller logistik av Syrien.²³PIJ tillhör de grupper som är fundamentalistiskt religiösa, genom sitt mål om en muslimsk stat.

4. Teorier

Teorier kring detta kontroversiella ämne är många, dock belyser de ofta endast en begränsad del av ämnet. Detta medför att en analys som utgår från en frågeställning, likt vår, blir svår att basera på enbart en teori. Det krävs mer substans för att täcka de många aspekter som en fråga inom terrorism kan innebära. Så för att på ett tillfredställande sätt analysera hur de politiska ledarskapen de facto hanterade den palestinska terrorismen, under fredsprocessen mellan Israel och Palestina, har vi valt att utgå från flera olika teorier som alla på ett eller annat sätt försöker förklara fenomenet terrorism. De har gemensamma nämnare likväl som de skiljer sig åt på många punkter och på detta sätt, anser vi, att de kompletterar varandra väl.

Den första teorin som vi valt att använda är *Stedmans spoiler-teori* där han diskuterar olika sätt att hantera terrorister i en fredsprocess. För att komplettera Stedmans tankar och försöka nå utanför förhandlingsrummen valde vi att ta del av en artikel skriven av Gutierrez som behandlar vikten av den psykologiska aspekten vid hanteringen av terrorister. Konfliktlösning innebär i mångt och mycket om att bygga broar, därför tror vi att sättet man väljer att se på sin motpart till stor del kan påverka utgången av en fredsprocess. Teorin, skapad av Peter T. Coleman och Andrea Bartoli, tar upp två olika vägar för att framgångsrikt föra en fredsprocess framåt, trots terrorismens närvaro. Övergripande kan den te sig lik Stedmans teori men Bartoli och Coleman vidgar sitt perspektiv till att även inbegripa hur man bäst samarbetar mot terrorism. Dessa är de tre teorier som vi valt att väva ihop för att diskutera vår frågeställning.

4.1 Spoiler-teori

Stedmans teorier som behandlar just hur så kallade spoilers spelar ett strategi spel med makthavarna. Som en viktig del av konfliktlösning tar Stedman upp de grupper som aktivt arbetar för att underminera konfliktlösningar, spoilers, och hur man på bästa sätt kan hantera dem. Enligt Stedman är det omöjligt att endast förlita sig på välviljan parterna emellan om man vill ha en fungerande process. Man skulle kunna tro att det värsta är över när väl fredsavtalen är påskrivna, men historien visar oss att det är tvärtom. Våldet bryter ofta ut efter fredsavtalen då det ofta finns missnöjda grupper som fått bekräftat att deras krav inte tillgodosetts. Något annat som Stedman tydligt understryker är hur viktigt det är att de deltagande parterna är enade och verkligen implementerar avtalen så som avtalat. Man måste helt enkelt minimera utrymmet för spoilers att kunna kritisera avtalet och få gehör för det hos massorna, annars finns det en chans att man spelar dem rakt i händerna. Även om man inte

²³ Bauhn Per, *Världens terrorism*, 1990, s.17

uppfyller detta kriterium, finns alltid grupper som är oresonliga och som kommer lyckas utnyttja även de minsta meningsskiljaktigheter för att skapa en spricka i fredsförhandlingarna. Vid känsliga tidpunkter kan det vara det som raserar hela freden. Det svåraste dilemmat, enligt Stedman, är att bestämma sig för hur spoilers ska tacklas.

Den dynamiska inställningen, som syftar till att inkludera spoilers, är onekligen tidskrävande då man måste lägga ner mycket tid på att integrera den ovilliga gruppen. Det är ju redan svårt att nå lösningar mellan två parter som villigt satt sig vid förhandlingsbordet, desto svårare och mer energikrävande med en part som motsätter sig själva förhandlingen. I detta fall riskerar man också att legitimisera spoilern, och ge spoilern mandat att använda fredsprocessen som verktyg i sin strategi. Samtidigt kan det, enligt Stedman, vara bra att utveckla en kanal för dessa spoilers så att de kan få utlopp för sina aggressioner under ordnade former, istället för att använda sig av våld.

Den rationella inställningen, att helt stänga ute spoilers, bygger på en tro att om man snabbt når lösning och implementerar den så kommer situationen förändras drastiskt till det bättre bland folken. Detta kan medföra att stödet till extrema grupper minskar då man ser att det går att lösa konflikten på en fredlig väg. Här vilar dock ett tungt ansvar på de förhandlande parterna att på ett effektivt sätt marginalisera grupperna och på så sätt skapa förtroende för fredsprocessen.

Slutsatsen Stedman gör i sin teori är att om man väger argumenten mot varandra så vinner den dynamiska inställningen. Även om det innebär stora svårigheter att ha med en spoiler vid förhandlingsbordet så hävdar Stedman att det är omöjligt att bygga upp en fred utan att förankra sina planer i alla konfliktens parter. Man får inte underskatta spoilers kapacitet att sakta ner eller skada fredsprocessen genom att sätta press på deras styrande. Här syns tydligt problematiken i att balansera förtroendet med den andra parten, världssamfundet och sitt eget folk.²⁴

4.2 Humanization of terrorists

Själva förfarandet att förhandla med extremister räknas som något som är högst kontroversiellt, då själva ordet extremism redan är väldigt laddat. Det handlar om handlingar utförda av personer eller grupper som är belägna långt från det normala, och manifesterar ett gravt engagemang i konflikter. Det finns många sätt att hantera extremister på, som nämnts i Stedmans teorier. Den mest passande formen beror på konfliktens natur, hur maktbalansen ser ut mellan parterna och vad konflikten har för potentiella konsekvenser. I startskottet för förhandlingar i en fredsprocess är det då viktigt att bestämma sig för vilken metod som kommer vara mest framgångsrik vad gäller att få slut på våldet. Inom konfliktlösning så hänvisar man oftast till två vägar när det gäller att konfrontera extremister, Stedman gör uppdelningen inkludering/exkludering. I en artikel skriven av Gutierrez tar dessa två ”vägar” sig form i vilken typ av bild man väljer att göra av extremisterna.

²⁴ Wallensteen, Peter, *Understanding Conflict Resolution*, 2002, s.49

- Humanisering
- Demonisering

Den första är en ”fiende-bild”, vilken tenderar att demonisera motparten. Det andra sättet är att titta på din motpart som en mänsklig varelse, man väljer alltså att humanisera motparten. Att måla upp en bild av motparten som en fiende är ett väl använt verktyg inom konfliktlösningar. Om dina fiender är djävlar, finns det ingen gemensam grund att dela och hela deras identitet blir präglad av deras onda handlingar. På så sätt förtjänar de att bli eliminerade och exkluderade från det civila samhället. Om de skulle tillfångatas, så är det inte fråga om rehabilitering eller mänskliga rättigheter utan de borde bli skickade till döden omedelbart. En sådan typ av fiende kräver förebyggande handlingar för att förhindra en större förödelse som skulle kunna komma från att ha väntat för länge med att reagera.

Den andra metoden, att humanisera motparten, är mer ovanlig än den första. Många tror att då den här metoden verkar undvika konfrontation så är den karaktäriserad av svaghet och saknar förmågan att svara verkligheten. Den viktigaste delen i denna metod är att man i förhandlingar alltid hänvisar till den gemensamma mänskligheten både i samhället och hos den beväpnade aktören och pekar ut deras gemensamma nederlag gemensamma historia, om än upplevd från olika sidor. Med tålmod ska man alltså förmå aktören att stå vid sina värderingar från tidigare, men att ta avstånd från våldet som han är associerad med.

Vittnen från sådana här former av möten hävdar att dessa icke-våldsamma konfrontationer kan humanisera en konflikt och stävja våldet. Denna metod kan dock inte ensam lösa en konflikt eller få slut på hotet och terror. Dessutom, om den får upp förväntningarna till nivåer som inte kan tillfredställas kan denna metod motverka syftet i sig.

På ett sätt kan en fredlig konfrontation med extremister, där man förstärker båda sidors mänsklighet, vara ett essentiellt steg till att överkomma våldsamerter. Å andra sidan kan oförmågan att implementera dessa förändringar göra att man tar ett steg framåt och två tillbaka.

Valet står dock inte mellan en fredlig eller icke-fredlig konfrontation, utan som sagt vilken typ av bild man skapar av sin motpart.²⁵

4.3 Dealing with terrorists

Beroende på ens perspektiv, kan extremism ha både positiva och negativa konsekvenser. På den positiva sidan kan den dra uppmärksamheten från en sida, allmänheten eller det internationella samfundet, till en annan sidas gömda problem. Den kan också mycket tydligt skicka ut ett meddelande om desperation eller ett djupt åtagande till en fråga. På så sätt kan det motivera en fiende med mer makt att förhandla eller få tredje part att ingripa. De negativa konsekvenserna av extremism är mer varierande. Våldsdåd utförda av spoilers kan avskärma deras motpartar och många potentiella allierade, såsom internationella rörelser som tar

²⁵ Gutierrez, Juan, Humanization of Extremists, 2003

moraliskt avstånd från sådana typer av aktioner, från deras fråga. Extrema handlingar, även om de är utförda av en minoritet inom en grupp, får oftast konsekvenser för hela gruppen. Ibland så är sådana följder önskvärda, som i fallet av ”spoilers” vars mål är att stoppa fredsprocesser som de anser vara ett förräderi mot deras sak. Till sist så medför dessa attentat en polarisering av identiteter i konflikten och skapar ytterligare fientlighet. Som sagt det finns en hel del olika sätt som ledare, diplomater, militäre experter och andra väljer att hantera extremister, en skala med allt från total eliminering till fullt engagemang. Valet av sådana strategier bestäms oftast beroende på till vilken grad extremisterna kan representera den större befolkningens intressen. Det är ett stort misstag att tro att extremister är isolerade aktörer. Mycket ofta representerar de det som den stora folkmassan inte kan eller vill. Bartoli och Coleman presenterar två vägar att gå för att komma till rätta med terrorism.

- Eliminering
- Samarbete

Här använder man information och våld för att identifiera, lokalisera och eliminera extremister, nyckelledare eller celler. Detta kan innebära att man fryser ekonomiska tillgångar och på det sättet förstör dessa gruppers förmåga att organisera och fungera. Den mest extrema formen av eliminering är att man utför mord på speciellt utvalda personer, så kallade riktade mord. Nackdelar: även om elimineringen fungerar för att ta bort nyckelpersoner eller grupper så misslyckas den att komma åt de underliggande orsakerna till extremismen. Denna typ av strategi ses också som orättvis av vissa och kan generera ökat motstånd samt sympati för extremisterna. Dessutom tenderar dessa aktioner att inte respektera civila och mänskliga rättigheter.

Detta är en typ av strategi där man förespråkar ett samarbete mellan de inblandade parterna i konflikten. Kärnan i denna strategi är att båda parterna kommer överens om att bekämpa extremismen och terrorismen som ett gemensamt problem som måste lösas tillsammans. Det kan fungera effektivt i samband med en fredsprocess mellan parterna, där de försöker vara steget före extremisterna och på det sättet oskadliggöra terroristernas destruktiva handlingar. Nackdel: sådana strategier bygger på tillit och försäkringar från båda sidor att de ska isolera sina extremistgrupper. Tillit är något som brukar vara tämligen svagt i början av en fredsprocess. Om det misslyckas kan det riskera hela fredsavtalet.²⁶

4.4 Two-Faced Yassir

I ett försök att bevisa på en motsägelsefullhet i Arafats många uttalanden så har Pipes och Stillman systematiskt analyserat 244 offentliga uttalanden²⁷ gjorda av Arafat från juli 1994 till juli 1995. Då de förväntade sig att det låg en stor skillnad beroende på om han talade inför västerlänningar eller muslimer så har de kategoriserat uttalandena efter deras primära publik²⁸. Totalt så var lite över hälften, 126 stycken, riktade mot västerlänningar och något

²⁶ Bartoli, Coleman, Dealing with terrorists, 2003

²⁷ Tal, presskonferenser och intervjuer

²⁸ Talen beroende på var de gavs, presskonferenser beroende på pressens sammansättning och intervjuer beroende på journalistens medias språk.

mindre än hälften, 118 stycken, riktade mot muslimer. Uttalanden där Arafat tar avstånd från våldet är 51 till antalet och dem skall styrka huruvida Arafat höll sitt löfte om att motverka våldet mot israeler. 38 av dessa uttalanden var riktade mot västerlänningar och bara 13 mot muslimer. Arafat tog alltså upp ämnet tre gånger mer med västerlänningar än med muslimer och den förra gruppen fick ett budskap som skilde sig betydande från den senare. I över hälften av hans uttalanden mot den västerländska publiken så fördömer Arafat våldet. Under de 13 gånger Arafat nämnde terroristvåld inför en muslimsk publik, så fördömde han inte en enda gång våldet som praktiserades mot israeler. Istället för att fördöma våldet föll innehållet i uttalandena istället under tre kategorier; undvikande av ämnet, delvis skuldläggande på Israel eller en uppmuntran till ökat våld.²⁹

²⁹ Pipes, Stillman, Two-faced Arafat, 1995

5. Analys

För att på ett mer rättvisare sätt kunna analysera fredsprocessen, som pågick under 1990-talet, mellan Israel och Palestina har vi valt att dela upp den 10 år långa perioden i två delar. Den första delen avser början av 1990-talet fram till 1993, då Israel konsekvent vägrade att delta i förhandlingar med PLO, med motiveringen att det skulle vara en terroristorganisation samtidigt som Palestina vägrade erkänna Israel som stat.

Del två börjar med att Israel tillslut väljer att sätta sig ner vid förhandlingsbordet med PLO, då man inte såg någon annan utväg, och hur man under 1993 byggde upp det som senare kom att kallas Osloavtalet. Denna del karaktäriseras av det samarbete som var mellan palestinier, representerade av PLO, och israeler, som representerades av den israeliska regeringen.

5.1 Del 1- PLO som terroristorganisation

För att lättare förstå varför terrorister och ledare, i så väl Israel som Palestina, agerade som de gjorde under fredsprocessen i början av 90-talet kan man försöka se på historien genom Stedmans spoiler perspektiv.

Osloprocessen föregicks, som tidigare nämnts, av ett relativt lugn inom de israeliska gränserna, ledarna för de båda parterna var i princip låsta i sina positioner. PLO som ansågs företräda det palestinska folket hade vägrats tillträde till förhandlingsbordet. Israel hade gång på gång vägrat att förhandla med en, ur Israels och USA:s ögon, terroristorganisation.³⁰ Det är just denna metod som Stedman diskuterar i sin teori kring spoilers, även om det i detta skede inte fanns en fredsförhandling som skulle kunna tillintetgöras av en spoiler så kan man ändå se på PLO som en form av spoiler, då de egentligen förstörde chanserna till en början på en fredsförhandling. Han menar att om man inte inkluderar denna typ av spoilers vid förhandlingarna så har dessa terrorister ingen kanal att ventiler sina åsikter, utan de visar omvärlden vad de tycker genom att utföra våldsdåd³¹. Det är precis det som går att se under denna tidpunkt i fredsprocessen. Israel vägrade erkänna PLO som en legitim förhandlingspartner och till följd av detta kom man aldrig något steg närmare freden, utan våldsdåden fortsatte.

³⁰ Tessler, Mark, A History of the Israeli-Palestinian Conflict s. 677

³¹ Wallensteen, Peter, Understanding Conflict Resolution, 2002, s.49

Israel valde att nyttja en relativt effektiv metod inom konfliktstrategi, i likhet med Gutierrez teori³², demoniserade de sin motpart, i det här fallet PLO. Det målades upp en bild av PLO som omänskliga och endast karaktäriserade av våldsdåden de utförde. På detta sätt gav det Israel en ursäkt för att få handla som man ville utan att vara begränsad av rättsliga konsekvenser. Staten motiverade sina handlingar genom att konsekvent hävda att PLO inte var en del av det civila samhället då de uppenbarligen inte kunde föra sin kamp på en fredlig väg.

Trots denna demonisering så lyckades inte Israel fullt ut marginalisera PLO. Här stod Israel inför ett dilemma. Man ville få till stånd en fredsprocess för att få slut på våldet, men vägrade se PLO som sin förhandlingspartner. En inbjudan till förhandlingar skulle kunna tolkas som att terrorism lönar sig. Dock hade Israel inte lyckats minska det folkliga stödet för PLO så organisationen sågs alltjämt som en legitim representant för och av det palestinska folket. Även i Stedmans teori påpekas vikten av att minska terroristernas stöd från folket. Stedman menar att det inte går att få till stånd en lyckad fredsprocess om en betydande del av befolkningen står bakom en terroristgrupp.³³ De israeliska ledarna kom till insikten att de inte skulle kunna förändra den palestinska opinionen utan att de istället var tvungna att förändra sin egen syn på PLO.

Här kan man se, om man väljer att se det med hjälp av Gutierrez teori, hur Israel går från en demonisering av PLO till en humanisering. En inställning som man ändå får säga var kontroversiell, men detta till trots ändå fick stöd i hoppet om att en ny väg skulle leda till fred. Självklart fanns det även kritiker, främst oppositionspartierna till höger, som pekade på just de svagheter som metoden förknippas med. Metoden bygger på ett plötsligt förtroende som inte skapats på varken en naturlig del eller under en längre tid. Med detta som argument menade kritikerna att Israel skulle få problem med att garantera sina medborgares säkerhet. Med Rabin i spetsen valde ändå Israel att erkänna PLO som legitim motpart och genom det identifiera sig med sin motståndare. De erkände den gemensamma historien som de två parterna hade vilket är en av grundstenarna i Gutierrez humaniseringsteori. Vidare menar Gutierrez att humaniseringen ensam inte kan lösa en hel konflikt³⁴. Dock kan vi se att detta närmande var en del av upptakten till ett senare samarbete.

Det var inte förrän under upptakten till Osloavtalet, genom de hemliga samtalen parterna förde, som Israel förstod att man inte kunde nå en fredlig lösning på konflikten om man inte valde att förhandla med PLO. Nu tog de israeliska ledarna en stor risk genom att påbörja förhandlingar med deras tidigare fiende. Risken låg i att den israeliska staten på så vis skulle komma att legitimera den före detta terroristorganisationen. Så förklarar även Stedman, i sin teori, nackdelarna med inkludering av spoilers.³⁵

³² Gutierrez, Juan, *the Humanization of terrorists*, 2003

³³ Wallensteen, Peter, *Understanding Conflict Resolution*, 2002, s.49

³⁴ Gutierrez, Juan, *the Humanization of terrorists*, 2003

³⁵ Wallensteen, Peter, *Understanding Conflict Resolution*, 2002, s.49

5.2 Del 2-PLO som samarbetspartner

Nu befann man sig i en ny och obeprövad situation som kan liknas vid Stedmans teori om inkludering av spoilers. I teorin hävdar Stedman att en inkludering av spoilers är väldigt tidskrävande och detta menar han beror på att denna grupp inte har varit med vid förhandlingarna från början och att gruppen i grund och botten motsätter sig själva förhandlingen. Dock kan man i denna konflikt se att själva inkluderingen och de efterföljande samtalen gick relativt snabbt. Själva samtalen började i januari 1993 och det slutgiltiga avtalet skrevs under redan den 13 september samma år.³⁶

Det är dock inte bara under själva fredsförhandlingarna som problemen uppstår utan när avtalet fått sina underskrifter så finns det många hinder kvar. Så var det även efter att själva Osloavtalet var påskrivet. 1994, året efter Osloavtalet blev påskrivet, startade de islamistiska gruppernas ”kampanj” mot hela fredsprocessen. I oktober genomförde Hamas som tidigare nämnts en rad våldsdåd runt om i Israel. Den utförde en självmordsbombning mot en buss i centrala Tel-Aviv och de kidnappade en israelisk soldat. Även andra terroristorganisationer genomförde våldsaktioner, exempelvis Jihad som utförde en självmordsattack, i Beit-Lid, där tjugo människor miste livet.³⁷

Stedmans teori om hur man bör agera efter att parterna fått till stånd ett avtal är att ledarna för de båda sidorna måste stå enade och vara starka i sin implementering av avtalet och man skall försöka att implementera avtalet så exakt som det är skrivet.³⁸ Här uppstod det stora problem eftersom de israeliska och palestinska ledarna valde att inte implementera avtalet i en takt som skulle komma att gynna dem. Dock försökte man stå enade mot de olika terroristtätarna. Arafat fördömde som tidigare nämnt de olika dåden starkare och starkare och han menade att attackerna på ett sätt även var riktade mot det palestinska folket. Problemen på den palestinska sidan kulminerade i en våldsam konfrontation på Gazaremsan och den palestinska polisen sköt ihjäl 13 palestinier. Detta är ett tecken på att Arafat tog avtal som nyligen undertecknats på allvar.. Han försökte sköta sin del av samarbetet, precis som Bartoli tar upp i sin teori där han behandlar terrorism³⁹. Det innebar dock en chock för det palestinska folket att man föll för egna kulor och det tog emot att erkänna interna konflikter så istället utsågs Israel till syndabock.

Flera terroristattentat genomfördes under 1994 och många av dem slutade med att flera israeler dödades. Det israeliska folket hade fått nog och krävde att staten skulle agera, folket ansåg inte att Arafats politik mot terroristerna var nog. Så för att hämnas de tidigare dåden planerade nu israeliska sidan en hemlig aktion mot den så kallade ”ingenjören”. Han bar enligt den israeliska underrättelsetjänsten skulden till 51 dödsfall och 350 svårt skadade i attentat som skett efter det att fredsavtalet skrivits på. Genom en operation, där man placerat en bomb i ingenjörens mobiltelefon, lyckades man få bort denna ”hjärte” inom Hamas⁴⁰. I detta skede i historien prövar Israel att eliminera faran, snarare än att förebygga attacker av olika slag. Det

³⁶ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s.8

³⁷ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s.27

³⁸ Wallensteen, Peter, Understanding Conflict Resolution, 2002, s.49

³⁹ Bartoli, Coleman, Dealing with terrorists, 2003

⁴⁰ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s.35

är det som Bartoli, beskriver i teorin om eliminering. Han menar att man kan lyckas med detta om man kommer åt nyckelledare eller hela celler och att ingenjören var en av de som ansvarade för mängder av dåd var det ingen tvekan om. En konsekvens av Osloavtalet var att Israel var tvungen att upphöra med sina aktioner mot PLO aktivister. Trots detta så fortsatte Israel föra sin assassinations-politik och jakten på medlemmar av Hamas och PIJ intensifierades. Ett argument mot denna typ av politik skulle kunna vara att den bryter mot existerande lagar, då den ger säkerhetspolisen fria händer att döda särskilt utvalda individer utan någon som helst rättslig process. Ytterligare problem med elimineringspolitiken är att den kan inkräkta på en annan stats politiska suveränitet. Bartoli och Coleman visar i sin teori också på en nackdel med eliminering. De menar att trots att man kan lösa problemet temporärt så kommer man inte åt de bakomliggande orsakerna till själva terrorismen. Problem kan också komma till stånd på grund av att motståndet ökar samt att det uppstår en sympati för extremisterna⁴¹. Det är inte otroligt att det var just det som hände med tanke på de terrordåd som följde, inte långt efter Israels hämndaktion. I mars 1996 skedde så inom loppet av åtta dagar en rad bombattentat i Tel Aviv, Jerusalem och Ashkelon. Ca 60 människors liv krävdes och den israeliska regeringen förklarade krig mot Hamas. Nu kunde man tydligare än någonsin se att Israel och Palestina stod enade mot terrorismen. Båda parterna fördömde dåden och Arafat startade en massiv arresteringsvåg av extremisterna. Även alla väpnade organisationer förbjöds och utbildningsinstitutioner stängdes. Dessutom tog Arafat, som en symbolisk manifestation, initiativ till en internationell konferens mot terrorism som hölls mars 1996, med Egypten som värd. Samarbetet fungerade bättre under denna tid och man stod enade vilket är mycket viktigt då minsta spricka mellan de två parterna kan noteras av terroristerna och det kan användas i deras taktik för att nå sitt mål, detta beskriver också Stedman i sin teori. Genom denna enade front skapad av Israel och Palestina så lyckades man skapa splittring och rycka undan terroristernas stöd hos folket. Eftersom man straffade själva folket med repressalier för terroristernas dåd gjorde detta att folket inte längre stödde Hamas i samma utsträckning. Terrorgrupperna spelade det israeliska styret rakt i händerna⁴². Sedan är det inte säkert att utgången hade behövt se ut så här. Istället hade dessa repressalier och hämndaktioner kunnat väcka vrede och sympatier för de ”egna” hos det palestinska folket och framkallat ytterligare hämndaktioner. I Bartolis teori varnar man just för denna risk att hamna i en ond cirkel av hämnd, men att döma av händelseutvecklingarna i denna situation kan man ifrågasätta om de nackdelar som han menar följer detta förhållningssätt till terrorister verkligen är ett måste. En majoritet av befolkningen vände sig faktiskt från Hamas, och började fråga sig huruvida terrorism verkligen var den rätta vägen att gå. Hittills hade den ju inte skördat några framgångar, utan endast försenat fredsprocessen och på så sätt ökat väntetiden till att få börja ett nytt bättre liv.

I och med dessa handlingar ville man visa att man valde vägen av samarbete. Något både Bartoli och Stedman understryker är essentiellt för att inte skapa nya möjligheter för terroristerna att agera. De skall inte kunna utnyttja mindre fraktioner mellan de förhandlande parterna för att av det skapa ett reellt hot mot hela fredsprocessen. Nackdelen med detta sätt

⁴¹ Bartoli, Coleman, Dealing with terrorists, 2003

⁴² Svalander, Elmquist, Drömmen om fred, 1997, s.30

att hantera extremister, menar Bartoli, är att samarbete bygger på tillit, något som i en infekterad konflikt av detta slag var mycket svag. Vi kan se ett bevis på detta i det utökade samarbete som man försökte få till stånd under Osloprocessens mest kritiska år. I och med mordet på Yitzak Rabin i november 1995 fick Peres ta över ledningen. Peres regering fick utstå mycket kritik för att de, enligt det israeliska folket, reagerade relativt svagt. De ansågs ha varit för passiva i sin politiska hållning i och med att man inte tydligt visat att man inte accepterade terrorism. Peres regering föll och in kom en ny regering ledd av Benjamin Netanyahu. Vid den här tidpunkten började tilliten brista från båda sidor. Israel ansåg inte att det palestinska styret gjorde tillräckligt för att stoppa terrorismen. För palestiniernas del hade de plötsligt en ny förhandlande motpart som kommit till makten till stor del på grund av sina löften till det israeliska folket om att ta i med hårdhandskarna mot den palestinska terrorismen. Dessutom valde Netanyahus regering att skjuta på tidsfrister för återlämnande av ockuperade områden. Under 1997 påbörjade även den israeliska högerregeringen en serie judiska bosättningar i arabiska östra Jerusalem, ett område man i Osloavtalet lovat palestinierna. Detta skapade självklart ytterligare sprickor i den redan svaga tilliten. Detta var något som extremistgrupperna kunde utnyttja och flera terrordåd följde under året. I denna situation har man alltså valt ett tillvägagångssätt som borde bygga på tillit, trots att det faktiskt inte fanns någon.

Bara efter trycket från Netanyahus regering och en massiv insats från Israels säkerhetsstyrkor, med ett visst samarbete med palestinska säkerhetsstyrkor lyckades man hålla Hamas och PIJ från aktiviteter mellan 1997 och 1999. Denna tidsperiod visar tecken på en strategi där man valt att koppla samman två metoder. Å ena sidan fanns det ett visst samarbete mellan parterna, å andra sidan valde man att genom detta samarbete eliminera terroristerna. 1999 förlorade Netanyahu valet och hans efterträdare blev arbetarpartiets Ehud Barak som lovade att satsa allt på ett kort för att uppnå fred med PLO.⁴³ Denna politik skilde sig markant från Netanyahus, vilken var mer inriktad på Israels säkerhet. Vid ett sista försök att rädda fredsprocessen inbjöd USAs dåvarande president, Bill Clinton, till samtal i Camp David mellan Arafat och Barak. Ett förslag till fred utarbetades och presenterades för båda parterna. Barak valde att godkänna förslaget, men Arafat tackade nej. En kort tid därefter bröt Al-Aqsa intifadan ut och med den var Osloprocessen över.⁴⁴

⁴³ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s. 43

⁴⁴ Carlberg, Anders, Osloprocessen, framsteg och felsteg, 2002, s. 46

6. Slutsats

Med facit i hand kan vi nu se att förväntningarna på fredsavtalet blåstes upp för att sedan, i och med Al-Aqsa intifadan år 2000, få ett abrupt slut. Att terrorismen spelade en stor roll är, enligt oss, tveklöst. Det vi ville undersöka var hur de politiska ledarskapen valde att hantera detta hot mot fredsprocessen samt att se närmare på varför denna politik inte fungerade på ett tillfredställande sätt. I konfliktlösning och terroristhantering står många metoder till buds. Dessvärre är det svårt att i denna djungel av teorier utröna en som skulle kunna lösa problemet med terrorism, utan vilken metod man än valt att använda har man trots de positiva aspekterna alltid fått acceptera en rad medföljande nackdelar. Vi tror att någonstans i jakten på fred så har man valt att använda sig av ett flertal metoder i hopp om att på så sätt ta del av så många fördelar som möjligt. Istället har man genom denna orimliga sammanslagning av oförenliga metoder råkat ut för strategiernas alla nackdelar.

Genom att analysera empirin med hjälp av utvalda teorier har vi kunnat följa en utveckling i förändringens tecken, vad gäller hantering av terrorister. Israel gick från en demonisering av PLO till en humanisering av gruppen. Vi tolkar det som att detta steg, som är i linje med Gutierrez teori, framkallade upptakten till ett fredsavtal och gjorde Osloprocessen möjlig. Vi är övertygade om att gesten att ”vända andra kinden till”, oavsett avsikter, har förmåga att rivstarta fredsförhandlingar i en konflikt, och håller således med Gutierrez såväl som Stedman att en inkludering och humanisering är nödvändig.

Efter att avtalet skrivits under gick Israel in i en ny strategisk fas då man valde att hantera den palestinska terrorismen genom att samarbeta med sina forna fiender. Denna metod hade enligt oss kunnat ha goda chanser lyckas om det inte vore för att samarbetet byggde på en tillit som inte fanns.

Det faktumet att Israel aldrig riktigt slutade med sin elimineringspolitik, kan ha tagit ifrån fredsavtalets legitimitet. För samtidigt som man påstod sig ha en enad front så visade Israel en brist på tillit för palestinierna och gick över huvudet på dem i och med deras eliminering.

I ett försök att gardera sig mot eventuella hot, så väntade inte Israel på att se vad samarbetet skulle kunna föra med sig. Redan där tycker vi att man satte ribban för hur stort förtroende man egentligen hade för samarbetet. Strategin där de använt två metoder övergick i en handvändning till en tredje fas i processen där samarbete byttes ut mot eliminering. Eliminering och exkludering har i teorierna hävdats få negativa konsekvenser som överväger

de positiva, något vi håller med om. Så att överge samarbetet för en elimineringspolitik menar vi satte sista spiken i kistan för Osloavtalet, då det endast kom att framkalla hämndaktioner.

Varför misslyckades då detta försök till fred? Varför valde man dessa metoder? Vi kan tänka oss flera anledningar. För det första kan faktumet att Israel varit en demokrati försvårat denna fredsprocess. Det hoppades mellan vänster och högerregeringar och dessa införde vid varje nytt val nya riktlinjer för hanteringen av terroristerna. Dessutom var man inte konsekvent ens under tiden för sin mandatperiod, utan förde en kortsiktig politik som vi tror i princip enbart syftade till att hålla fast sina väljare.

Även om vi ifrågasätter Israels inkonsekventa politik har vi förståelse för vad den grundar sig i. Bristen på tillit kom med största sannolikhet ur den dubbeltydighet Arafat visade i sitt åtagande mot terrorismen. Han höll sitt ord mot västvärlden genom sina uttalanden där han fördömde terrordåd mot israeler. Dessvärre misslyckades han att följa den linjen gentemot arabvärlden då han i princip aldrig fördömde terroristattacker som skedde under tiden för fredsprocessen. På det sättet höll han löftet om att ta avstånd från terrorismen, som det var tryckt på pappret, men han valde att inte förmedla det budskapet till sitt folk. Vi tror att detta grundade sig i att PLO:s och i synnerhet Arafats intentioner, när de accepterade Osloavtalet, egentligen inte överensstämde med Israels. Det går att ifrågasätta om Arafat, någonsin fullt ut gav upp terrorism som ett medel för att nå strategiska mål för det palestinska folket. Vi kan tänka oss att mycket av det som skedde under Osloprocessen och däribland påskriften av avtalet kan ha varit just en del av ett strategiskt spel från Palestinas sida. Vi tror även att detta kan i sin tur ha lett till Israels ovilja att implementera avtalet, det vill säga att lämna tillbaka den ockuperade marken.

Kort sagt så håller vi med Stedman i hans övertygelse att den dynamiska inställningen till terrorister är överlägsen den motsatta. Vi tror att Arafats dubbla budskap kan ha spelat en viktig roll i anledningen till att man gick ifrån samarbetet. Vi menar alltså att Arafats tvetydighet orsakade en brist på tillit, från den israeliska sidan, vilket kan ha ruinerat samarbetet. Följden blev att man tyvärr valde bort den, enligt oss, mest framgångsrika metoden till förmån för ett flertal andra strategier, och detta, i sin tur, tror vi, ledde till Osloavtalets misslyckande.

Efter att ha bearbetat allt detta material och kommit fram till ett flertal slutsatser så har många nya tankar och frågor kring ämnet väckts. Bland annat har vi fört diskussioner om huruvida en stats styrelseskick kan påverka möjligheterna att på ett framgångsrikt sätt genomföra ett fredsavtal. Dessutom har vi resonerat kring hur Arafat som personlig aktör påverkade Osloprocessen. Vi tror att en eventuell fortsatt forskning inom dessa två områden skulle kunna grunda sig i någon utav följande frågeställningar:

- Kan faktumet att en stat är en demokrati försvåra implementeringen av ett fredsavtal?
- Hur påverkade Arafat, som personlig aktör, själva Osloprocessen?
- Varför tackade Arafat nej till förslaget i Camp David, år 2000?

7. Källförteckning

7.1 Tryckta källor

Bitte, Hammargren, 1993. *Svenska dagbladet 1993-09-10*
Edvardsson, Cordelia, 1991. *Svenska dagbladet 1991-10-29*
Edvardsson, Cordelia, 1993. *Svenska dagbladet 1993-08-30*
Henriksson, Karin, 1993. *Svenska dagbladet 1993-09-14*
Lundegård, Mats, 1988. *Dagens nyheter 1988-11-12*
Pipes, Stillman, 1995, *Weekly Standard*, 1995-09-25
Shachar, Nathan, 1988. *Dagens nyheter 1988-11-16*

7.2 Litteratur

Aggestam, Karin, 2004. *(O)rättfärdiga krig*. Lund: Studentlitteratur

Bartoli, Andrea; Coleman, Peter, 2003. *Dealing with terrorists*. University of Colorado

Bauhn, Per, 1990. *Världens terrorism*. Tierps tryckeri AB: Stockholm

Carlberg, Anders, 2002, *Osloprocessen, framsteg och felsteg*. Författares Bokmaskin: Stockholm

Gutierrez, Juan, 2003. *Humanization of terrorists*, University of Colorado

Hunter, Brian, 1994. *The Statesman's Yearbook*. London: The Macmillan Press Ltd: London

Jönsson, Christer; Elgström, Ole; Jerneck, Magnus, 1992. *Internationell Politik*. Lund: Studentlitteratur

Kumm, Björn, 1997. *Terrorismens historia*. Historiska Media

1992. *Nationalencyklopedin*. Bokförlaget Bra Böcker AB: Höganäs

Svalander, Anna; Elmquist, Karl-Axel, 1997. *Drömmen om fred*. Lund: Studentlitteratur

Tessler, Mark, 1994. *A History of the Israeli-Palestinian Conflict*. Indiana University Press: Indiana

Wallensteen, Peter, 2002. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. London: Sage Publications.